

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

10 septembrie 2015*

„Trimitere preliminară — Directiva 2001/42/CE — Evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului — Regimul de protecție al masivului muntos Ymittos — Procedură de modificare — Aplicabilitatea acestei directive — Planul director și programul de protecție a mediului în marea regiune Atena”

În cauza C-473/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Symvoulio tis Epikrateias (Grecia), prin decizia din 19 septembrie 2014, primită de Curte la 20 octombrie 2014, în procedura

Dimos Kropias Attikis

împotriva

Ypourgos Perivallontos, Energeias kai Klimatikis Allagis,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din doamna K. Jürimäe, președinte de cameră, domnul M. Safjan și doamna A. Prechal (raportor), judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

— grefier: domnul A. Calot Escobar,

— având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Dimos Kropias Attikis, de A. Papakonstantinou, dikigoros;

— pentru guvernul elen, de A. Alefanti, de V. Pelekou și de S. Lekkou, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de G. Wilms și de M. Patakia, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

* Limba de procedură: greaca.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 din Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (JO L 197, p. 30, Ediție specială, 15/vol. 7, p. 135).
- 2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unei acțiuni introduse de Dimos Kropias Attikis (municipalitatea Kropias din Atica) împotriva Ypourgos Perivallontos, Energeias kai Klimatikis Allagis (ministrul mediului, energiei și schimbării climatice), având ca obiect anularea Decretului prezidențial nr. 187/2011 din 14 iunie 2011 privind stabilirea unor măsuri de protecție a zonei masivului muntos Ymittos și a parcurilor metropolitane Goudi și Ilissia (FEK D' 187/16.6.2011, denumit în continuare „decretul în litigiu”).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2001/42

- 3 Considerentele (10) și (19) ale Directivei 2001/42 au următorul cuprins:

„(10) Toate planurile și programele care sunt elaborate pentru un număr de sectoare și care stabilesc cadrul deciziilor ulterioare de autorizare a proiectelor enumerate în anexele I și II la Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului [JO L 175, p. 40, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 174, astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/11/CE a Consiliului din 3 mai 1997 (JO L 73, p. 5, Ediție specială, 15/vol. 3, p. 254)], [...] pot avea efecte semnificative asupra mediului și trebuie, de regulă, să facă obiectul unei evaluări sistematice a mediului. Atunci când definesc utilizarea unor zone limitate la nivel local [...], trebuie evaluate numai în cazul în care statele membre stabilesc că pot avea efecte semnificative asupra mediului.

[...]

(19) În cazul în care obligația de a efectua o evaluare a efectelor asupra mediului decurge simultan din prezenta directivă și din alte dispoziții legislative comunitare, cum ar fi Directiva 79/409/CEE a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice [JO L 103, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 77, astfel cum a fost codificată prin Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 (JO 2010, L 20, p. 7)], Directiva 92/43/CEE [a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109)] [...], în scopul evitării duplicării evaluării, statele membre pot prevedea proceduri coordonate sau comune care să respecte cerințele legislației comunitare în cauză.”

- 4 Potrivit articolului 1 din Directiva 2001/42, obiectivul acesteia este să asigure un înalt nivel de protecție a mediului și să contribuie la integrarea considerentelor privind mediul în elaborarea și adoptarea planurilor și programelor în vederea promovării dezvoltării durabile, asigurând că, în conformitate cu această directivă, anumite planuri și programe care pot avea efecte semnificative asupra mediului fac obiectul unei evaluări ecologice.

5 Articolul 2 din Directiva 2001/42 prevede:

„În sensul prezentei directive:

- (a) «planuri și programe» înseamnă planuri și programe [...], precum și modificările lor:
- elaborate și/sau adoptate de o autoritate la nivel național, regional sau local sau elaborate de o autoritate în vederea adoptării, printr-o procedură legislativă, de către parlament sau guvern și
 - impuse prin acte cu putere de lege sau acte administrative;
- (b) «evaluare ecologică» înseamnă elaborarea unui raport privind efectele asupra mediului, realizarea consultărilor, luarea în considerare a raportului de mediu și a rezultatelor consultărilor în luarea deciziilor și furnizarea de informații privind decizia, în conformitate cu articolele 4-9;

[...]

6 Potrivit articolului 3 din directiva menționată, intitulat „Domeniul de aplicare”:

„(1) O evaluare ecologică, în conformitate cu articolul 4-9, se realizează pentru planurile și programele prevăzute la alineatele (2)-(4) care pot avea efecte semnificative asupra mediului.

(2) Sub rezerva alineatului (3), o evaluare ecologică se realizează pentru toate planurile și programele:

- (a) care sunt elaborate pentru agricultură, silvicultură, pescuit, energie, industrie, transport, gestionarea deșeurilor, gestionarea apei, telecomunicații, turism, planificare urbană și rurală sau utilizarea terenului și care definesc cadrul în care punerea în aplicare a proiectelor enumerate în anexele I și II la Directiva 85/337/CEE va putea fi autorizată în viitor;
- (b) pentru care, având în vedere efectele probabile asupra împrejurimilor, este necesară o evaluare ecologică în temeiul articolelor 6 și 7 din Directiva 92/43/CEE.

[...]

7 Articolul 11 din Directiva 2001/42, intitulat „Legătura cu alte dispoziții legislative comunitare”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) O evaluare ecologică realizată în conformitate cu prezenta directivă nu trebuie să aducă atingere cerințelor Directivei 85/337/CEE sau oricărei alte dispoziții legislative comunitare.

(2) Pentru planurile și programele pentru care obligația de a efectua evaluări ale efectelor asupra mediului derivă din prezenta directivă și din alte dispoziții comunitare, statele membre pot prevedea proceduri coordonate sau comune care îndeplinesc cerințele dispozițiilor legislative comunitare aplicabile, pentru a evita duplicarea evaluării.”

Directiva 92/43

8 Articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 prevede:

„Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective și în

conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.”

9 Articolul 7 din această directivă prevede:

„Obligațiile care decurg din articolul 6 alineatele (2), (3) și (4) din prezenta directivă înlocuiesc orice obligații rezultând de la articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva 79/409/CEE în ceea ce privește ariile clasificate în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din prezenta directivă sau recunoscute în mod similar în conformitate cu articolul 4 alineatul (2), începând cu data punerii în aplicare a prezentei directive sau cu data clasificării sau recunoașterii de către statul membru în conformitate cu Directiva 79/409/CEE, dacă aceasta din urmă are loc după prima.”

Dreptul elen

Decizia ministerială comună 107017/2006

10 Articolul 1 din Decizia interministerială comună 107017/2006 din 28 august 2006 (FEK B' 1225/5.9.2006) prevede:

„Prezenta decizie urmărește să pună în aplicare dispozițiile Directivei [2001/42], astfel încât să asigure, în cadrul unei dezvoltări echilibrate, integrarea unor considerente de mediu înainte ca un plan sau un program să fie adoptat, stabilind măsurile, condițiile și procedurile necesare pentru a evalua posibilele lor efecte asupra mediului și pentru a promova astfel dezvoltarea durabilă și un înalt nivel de protecție a mediului.”

11 Articolul 3 alineatul 1 litera b) din decizia ministerială comună menționată prevede:

„1. Sub rezerva alineatului 2, evaluarea strategică ecologică se efectuează înaintea adoptării unui plan sau a unui program ori înainte ca acesta să fie supus procedurii legislative pentru planurile sau programele de la nivel național, regional, provincial sau local care pot avea efecte semnificative asupra mediului, în special:

[...]

b) pentru toate planurile și programele puse în aplicare, în întregime sau parțial, în zone care fac parte din componenta națională a rețelei ecologice europene Natura 2000 [situri de importanță comunitară (denumite în continuare «SIC») și arii de protecție specială (denumite în continuare «APS»)] și care pot să afecteze în mod semnificativ aceste zone, cu excepția planurilor de administrare și a programelor de acțiune legate direct sau necesare pentru administrarea și pentru protecția respectivelor zone.

Pentru a aprecia dacă planurile și programele menționate la alineatul anterior [...] pot să afecteze în mod semnificativ zone care fac parte din ramura națională a rețelei ecologice europene Natura 2000 [SIC și APS] și, așadar, dacă trebuie supuse unei proceduri de evaluare strategică ecologică, trebuie urmată procedura de control ecologic prevăzută la articolul 5 alineatul 2.”

12 Articolul 5 alineatul 1 din decizia ministerială comună are următorul cuprins:

„Orice plan sau program menționat la articolul 3 alineatul 1 litera b) și la articolul 3 alineatul 2 este supus unei proceduri de control de mediu pentru ca autoritatea competentă menționată la alineatul 3 să poată stabili, în sensul acestui articol, dacă planul sau programul în cauză poate avea efecte semnificative asupra mediului și dacă trebuie, așadar, să fie supus unei evaluări strategice ecologice [...]”

Reglementarea în materie de amenajare a teritoriului mării regiuni Atena

13 Legea nr. 1515/1985 privind planul director și programul de protecție a mediului în marea regiune Atena, ale cărei dispoziții au fost codificate prin Decretul prezidențial din 14 iulie 1999 privind codificarea legislației generale de urbanism, a stabilit un plan director de amenajare pentru marea regiune Atena (denumit în continuare „PDA”) și un program de protecție a mediului.

14 Conform articolului 1 alineatul 1 din Legea nr. 1515/1985, PDA include ansamblul obiectivelor, orientărilor, programelor și măsurilor prevăzute de această lege ca elemente necesare pentru organizarea amenajării teritoriului și a planificării urbane a Atenei și a întinsei sale periferii, în cadrul planurilor cincinale de dezvoltare economică și socială.

15 Conform articolului 4 alineatul 3 din legea respectivă, decretele prezidențiale adoptate în temeiul articolului menționat au ca obiectiv completarea, precizarea, clarificarea și modificarea parțială a PDA și a programului de protecție a mediului, fără însă a putea să îi modifice obiectivele și orientările.

Reglementarea privind protecția masivului muntos Ymittos

16 Masivul muntos Ymittos este reglementat de diferite regimuri de protecție prevăzute de dreptul național. Un regim complet de protecție a acestui masiv a fost instituit pentru prima dată prin Decretul prezidențial din 31 august 1978, care prevedea două zone de protecție (A și B) și stabilea utilizările autorizate pentru fiecare zonă.

17 În plus, ținând seama de remarcabila biodiversitate a acestuia, în special din punctul de vedere al florei și al faunei sale aviare, situl masivului muntos Ymittos a fost înscris pe lista SIC în conformitate cu Directiva 92/43, sub denumirea „Ymittos – Aisthitiko Dasos Kaisarianis – Limni Vouliagmenis” (GR 3000006), și ca APS în conformitate cu Directiva 2009/147, sub denumirea „Oros Ymittos” (cod GR 3000015). Respectivul masiv muntos a fost desemnat de asemenea drept arie specială de conservare în sensul Directivei 92/43.

18 În vederea ameliorării protecției masivului muntos Ymittos și a alinierii reglementării pertinente anterioare cu dispozițiile PDA, organismul responsabil cu planul director și cu protecția mediului din marea regiune Atena, înființat prin articolul 5 din Legea nr. 1515/1985, a inițiat procedura de modificare a Decretului prezidențial din 31 august 1978.

19 În cadrul acestei proceduri, a fost realizat un studiu pe baza căruia comitetul executiv al organismul responsabil cu planul director și cu protecția mediului din marea regiune Atena a elaborat un proiect cu privire la care au fost consultate municipalitățile în cauză, mai multe ministere, precum și publicul larg. Ținând seama de aceste consultări, proiectul a fost finalizat și a condus la adoptarea decretului în litigiu.

20 Potrivit articolului 1 din acest decret:

„Obiectul prezentului decret este protecția eficientă a masivului muntos Ymittos și a suprafețelor sale periferice prin intermediul administrării și conservării ecologice a habitatelor, a florei și a faunei, al valorificării activităților sale ecologice importante pentru bazinul Atica, al protecției peisajului și al controlului construcțiilor.”

21 Articolul 3 din decretul în litigiu stabilește cinci zone de protecție, și anume zona A, a cărei suprafață este mai mare decât zona A preexistentă, care este declarată „zonă de protecție absolută a naturii și a monumentelor”, în vederea unei protecții totale a habitatelor, a florei și a faunei și a unei valorificări compatibile din punct de vedere ecologic a caracteristicilor naturale, geologice și istorice particulare ale masivului muntos Ymittos, zona B, care este calificată drept „zonă periferică de protecție” și care constituie o zonă de agricultură, de învățământ și de recreere în aer liber, de cultură și de sport, zona C, care constituie o zonă de protecție a siturilor arheologice, zona D, desemnată drept cea a parcurilor metropolitane Goudi și Ilissia, care face legătura între ecosistemul de munte și oraș, precum și zona E, zonă afectată utilizărilor speciale ale terenurilor, în care sunt autorizate, printre altele, cimitirele care respectă legislația pertinentă în vigoare.

22 Articolul 7 din decretul în litigiu, intitulat „Dispoziții tranzitorii”, prevede printre altele necesitatea de a fi reabilitate carierele în termen de trei ani și că anumite instalații, printre care instalațiile industriale și artisanale existente, trebuie să fie deplasate într-un termen de cinci ani.

23 Articolul 8 din decretul menționat prevede printre altele că construcțiile care există în mod legal, precum și instalațiile afectate cazării, învățământului, spitalelor, sanatoriilor, orfelinatelor, azilelor, recreerii, sportului, manifestărilor culturale, mănăstirilor, antenelor de telefonie, lăcașurilor de cult și cimitirelor a căror utilizare nu este autorizată prin dispozițiile aceluiași decret pot rămâne pe terenurile pe care se găsesc și pot face obiectul unor lucrări de reparații, fără nicio posibilitate de extindere.

Litigiul principal și întrebările preliminare

24 Symvoulio tis Epikrateias (Consiliul de Stat) arată că, având în vedere argumentația prezentată de Dimos Kropias, trebuie să stabilească dacă decretul în litigiu trebuie să fie anulat pentru motivul că este vorba despre un plan sau un program care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42 care ar fi trebuit să fie supus procedurii de „control ecologic preliminar” și/sau procedurii de „evaluare ecologică strategică” în sensul Deciziei ministeriale comune 107017/2006, care are ca scop transpunerea directivei menționate.

25 Această instanță consideră că nu intră sub incidența procedurilor respective planurile și programele care clarifică sau pun în aplicare un plan existent de rang superior prin care a fost efectuată o planificare globală, în speță planul director pe care îl constituie PDA, care, de la intrarea în vigoare a Deciziei ministeriale comune 107017/2006, este el însuși supus respectivei proceduri de evaluare ecologică strategică. Ar fi lipsit de importanță aspectul că PDA nu a făcut obiectul unei astfel de evaluări ecologice strategice ca urmare a faptului că, la momentul adoptării acestuia, decizia respectivă nu intrase încă în vigoare.

26 Instanța de trimitere apreciază că din cuprinsul punctului 42 din Hotărârea Inter-Environnement Bruxelles și alții (C-567/10, EU:C:2012:159) reiese că o „evaluare ecologică” în sensul articolului 3 din Directiva 2001/42 nu este cerută dacă actul se încadrează într-o ierarhie de acte de amenajare a teritoriului, din moment ce aceste acte prevăd reguli de utilizare a terenurilor suficient de precise, au făcut ele însele obiectul unei evaluări a efectelor asupra mediului și se poate considera în mod rezonabil că interesele pe care Directiva 2001/42 urmărește să le protejeze au fost suficient luate în considerare în acest cadru.

- 27 Aceasta observă că, potrivit poziției majoritare a membrilor săi, PDA stabilit prin Legea 1515/85, care este un plan preexistent de nivel superior în raport cu decretul în litigiu, prevede reguli de utilizare a terenurilor suficient de precise, astfel încât o „evaluare ecologică” în sensul Directivei 2001/42 nu era cerută anterior adoptării decretului menționat, care clarifică și pune în aplicare respectivul plan director.
- 28 Acest punct de vedere ar putea fi întemeiat printre altele pe faptul că articolul 4 alineatul 3 din Legea 1515/1985 prevede că decretele adoptate în temeiul acestui articol, precum decretul în litigiu, nu pot decât să completeze, să precizeze, să clarifice și să modifice PDA și programul de protecție ecologică, fără a putea să îi modifice obiectivele și orientările și fără a putea să prevadă noi lucrări sau noi activități care nu se înscriu în planificarea PDA sau care au vreun efect negativ asupra mediului. Decretul în litigiu ar urmări să reglementeze în mod și mai strict regimul actual de protecție a masivului muntos Ymittos în materie de utilizare a terenurilor și a controlului acesteia cu respectarea PDA.
- 29 Instanța de trimitere adaugă că, potrivit opiniei minoritare exprimate în cadrul său, decretul în litigiu nu putea fi adoptat fără o „evaluare ecologică” în sensul articolului 3 din Directiva 2001/42 menționată. Astfel, Legea 1515/1985 nu ar institui nicio normă privind utilizarea terenurilor și, așadar, cu siguranță, nicio normă precisă de această natură, din moment ce legea respectivă ar conține doar dispoziții cu caracter general care prevăd obiective și orientări.
- 30 Potrivit acestei opinii minoritare, un plan precum cel prevăzut de decretul în litigiu, chiar dacă nu face decât să clarifice PDA, ar fi în mod evident supus unei evaluări ecologice în temeiul termenilor înșiși ai articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/42.
- 31 Instanța de trimitere consideră că, în cazul în care, asemenea opiniei majoritare a acesteia, Curtea ar aprecia că planul instituit prin decretul în litigiu nu trebuia să facă obiectul unei „evaluări ecologice” în sensul Directivei 2001/42, din moment ce acesta clarifică PDA, care constituie o normă ierarhic superioară, s-ar pune totuși, în al doilea rând, întrebarea dacă evaluarea respectivă era, cu toate acestea, cerută, dat fiind că PDA a fi fost adoptat la rândul său fără ca o astfel de evaluare să fi fost efectuată.
- 32 Instanța de trimitere arată că, potrivit opiniei majoritare din cadrul său, această întrebare necesită un răspuns negativ pentru motivul esențial că, având în vedere data adoptării sale, Legea 1515/1985, care conține PDA, nu ar intra în domeniul de aplicare *ratione temporis* nici al Directivei 2001/42, nici al reglementării care urmărește transpunerea acesteia în ordinea juridică elenă.
- 33 Cu toate acestea, o minoritate a membrilor instanței menționate ar aprecia că această opinie majoritară nu poate fi reținută, întrucât ea ar restrânge în mod nepermis efectul util al Directivei 2001/42 și ar fi contrară punctului 42 din Hotărârea Inter-Environnement Bruxelles și alții (C-567/10, EU:C:2012:159). În plus, nu s-ar pune problema aplicării retroactive a Directivei 2001/42, întrucât speța nu ar invoca aspectul dacă planul inițial era supus unei „evaluări ecologice” în sensul acestei directive, ci doar aspectul dacă reglementarea care aduce precizări acestui plan trebuie să facă obiectul unei astfel de evaluări în ceea ce privește dispozițiile nou adoptate ale acestuia.
- 34 Instanța de trimitere consideră că, în cazul în care Curtea ar da un răspuns negativ la această întrebare, s-ar pune, în al treilea rând, problema dacă adoptarea decretului în litigiu era în orice caz supusă unei evaluări ecologice în temeiul articolului 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/42, întrucât zona A, astfel cum a fost delimitată prin același decret, include cvasitotalitatea sitului masivului muntos Ymittos astfel cum este protejat atât ca SIC, cât și ca APS.

- 35 Mai precis, s-ar ridica problema dacă, având în vedere dispozițiile coroborate ale articolului 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/42 și ale articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, decretul în litigiu constituie un plan de gestionare strâns legat de protecția sitului în cauză și necesar acesteia, caz în care nu era cerută o evaluare ecologică.
- 36 Potrivit opiniei majoritare exprimate în cadrul instanței de trimitere, această întrebare ar necesita un răspuns negativ din moment ce, deși decretul în litigiu are ca obiect protejarea masivului muntos Ymittos și prevede norme mai favorabile mediului, acesta conservă totuși, în toate zonele, activități și utilizări preexistente ale terenurilor, ale căror efecte asupra mediului nu au fost niciodată evaluate, și permite, în plus, menținerea unor instalații precum antene de radio-televiziune, școli, cămine de bătrâni și cimitire care existau deja în mod legal.
- 37 Acest punct de vedere ar fi însă contestat de anumiți membri ai instanței de trimitere, care apreciază că decretul în litigiu constituie un plan de gestionare strâns legat de protecția sitului în discuție și necesar acesteia, deoarece clasificarea sitului masivului muntos Ymittos în zona A implică o protecție absolută care nu permite nicio utilizare a terenurilor, cu excepția instalațiilor care sunt compatibile sau care sunt considerate necesare în scopul protejării zonei, precum lucrări de protecție împotriva incendiilor, guri de incendiu, lucrări de administrare forestieră, crearea de trasee și de piste ciclabile, precum și intervenții ușoare de retenție pe albiile torenților.
- 38 În sfârșit, instanța de trimitere consideră că, în cazul în care Curtea ar concluziona că, în ceea ce privește zona A, decretul în litigiu constituie un plan de gestionare strâns legat de protecția sitului masivului muntos Ymittos și necesar acesteia, s-ar pune întrebarea dacă este posibil ca decretul menționat să fie anulat doar în parte, și anume în măsura în care anumite părți din respectivul sit protejat ca SIC sau ca APS sunt incluse în zonele B, D și E în sensul acestui decret, pentru care se impunea o evaluare ecologică, dar care nu a fost efectuată.
- 39 O majoritate din cadrul instanței de trimitere ar considera că această întrebare necesită un răspuns afirmativ.
- 40 Acest punct de vedere nu ar fi împărtășit de o minoritate a membrilor instanței menționate, care apreciază că, în cazul în care se încearcă reglementarea utilizării terenurilor sau a activităților permise pe un teritoriu vast care se consideră că formează un ansamblu precum situl masivului muntos Ymittos, datele trebuie apreciate în mod unitar și evaluarea ecologică nu poate fi fragmentară.
- 41 În aceste condiții, Symvoulis tis Epikrateias a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Planul director privind o aglomerare urbană metropolitană, care stabilește obiectivele generale, orientările și programele generale de amenajare a teritoriului și de planificare urbană a unei suprafețe mai extinse a aglomerației, identificând în special, printre obiectivele sale generale, protecția masivelor muntoase din jurul acesteia, precum și blocarea expansiunii urbane, constituie sau nu constituie un act adecvat pentru a permite autorității administrative competente să nu supună procedurii de evaluare ecologică [...] prevăzute la articolul 3 din [Directiva 2001/42], astfel cum a fost interpretat [la punctul 42 din] Hotărârea [...] Inter-Environnement Bruxelles și alții, C-567/10, EU:C:2012:159 [...], un plan adoptat ulterior prin decret, pe baza unei abilitări prevăzute de legea care a stabilit planul director menționat, plan care a instituit zone de protecție pentru unul dintre masivele muntoase amintite anterior și a reglementat utilizările și activitățile permise cu scopul de a detalia și de a realiza obiectivele de protecție a masivelor muntoase și blocarea expansiunii urbane?

- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea anterioară, dacă la momentul adoptării [planului director amintit] nu a fost efectuată evaluarea ecologică strategică prevăzută de Directiva 2001/42 [...], este sau nu este necesar să se efectueze această apreciere cu ocazia adoptării [...] act[ului] de detaliere a planului menționat [după intrarea în vigoare a acestei directive]?
- 3) În cazul unui răspuns negativ la cea de a doua întrebare, în condițiile în care un decret conține dispoziții privind măsurile de protecție, activitățile și utilizările permise într-o zonă inclusă în componenta națională a rețelei [Natura 2000] ca SIC (sit de importanță comunitară), ca ASC (arie specială de conservare) și ca APS (arie de protecție specială) și în care prin intermediul acestor dispoziții se introduce un regim de protecție absolută a naturii – care permite doar instalarea de sisteme de protecție împotriva incendiilor, gestionarea pădurilor și traseele montane –, însă nu rezultă din actele pregătitoare pentru adoptarea acestor dispoziții că au fost luate în considerare obiectivele de conservare a zonelor respective – și anume caracteristicile ecologice specifice pe baza cărora au fost alese să facă parte din rețeaua [Natura 2000] –, deși, pe baza aceluiași dispoziții, continuă să existe în zona în cauză utilizări care nu mai sunt permise, pentru simplul fapt că erau compatibile cu regimul de protecție anterior, acest decret poate sau nu poate fi considerat un plan de gestionare în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 [...], înainte de adoptarea căruia nu exista obligația de a efectua evaluarea ecologică strategică, în conformitate cu [această dispoziție coroborată cu] articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/42[...]
- 4) În sfârșit, în cazul unui răspuns afirmativ la cea de a treia întrebare, dacă s-a adoptat un act de amenajare a teritoriului privind o arie geografică unică mai extinsă care impune în principiu, în temeiul articolului 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/42 coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, efectuarea unei evaluări ecologice [...], care nu a avut loc, și se constată ulterior că o evaluare ecologică [...] se impunea numai pentru anumite zone din această arie – din cauza reglementărilor intervenite recent cu privire la utilizările și la activitățile permise și care nu constituie doar planuri de gestionare –, dar nu pentru majoritatea acestora, întrucât, în măsura în care privește aceste din urmă zone, actul adoptat constituie un plan de gestionare pentru care, potrivit articolului 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/42 coroborat cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, nu se impune evaluarea ecologică, este sau nu este posibilă, în conformitate cu Directiva 2001/42, constatarea nevalidității parțiale a tuturor dispozițiilor în cauză și abrogarea, prin urmare, a actului numai cu privire la acele părți care vizează zone pentru care se impune evaluarea ecologică [...] – potrivit noilor norme în materie –, cu consecința, în urma abrogării parțiale a acestora, că evaluarea [...] ecologică ar trebui să se aplice numai pentru zonele respective, iar nu pentru întreaga arie?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la primele două întrebări

- 42 Prin intermediul primelor două întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită să se stabilească în esență dacă articolul 2 litera (a) și articolul 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/42 trebuie interpretate în sensul că adoptarea unui act care conține un plan sau un program privind amenajarea teritoriului și utilizarea terenurilor care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42, care modifică un plan sau un program preexistent, poate fi scutită de obligația efectuării unei evaluări ecologice în temeiul articolului 3 din această directivă pentru motivul că actul menționat urmărește să clarifice și să pună în aplicare un plan director instituit printr-un act ierarhic superior care nu a făcut el însuși obiectul unei astfel de evaluări ecologice.

- 43 În această privință, din cuprinsul punctului 42 din Hotărârea Inter-Environnement Bruxelles și alții (C-567/10, EU:C:2012:159) rezultă că, în principiu, obiectivele Directivei 2001/42 și necesitatea de a menține efectul său util nu se opun aprecierii că un act care abrogă în tot sau în parte un plan sau un program care intră sub incidența acestei directive este exclus din domeniul ei de aplicare în cazul în care actul abrogat se încadrează într-o ierarhie de acte de amenajare a teritoriului, având în vedere că aceste acte prevăd reguli de utilizare a terenurilor suficient de precise, că au făcut ele însele obiectul unei evaluări a efectelor pe care le au asupra mediului și că se poate considera în mod rezonabil că interesele pe care Directiva 2001/42 urmărește să le protejeze au fost suficient luate în considerare în acest cadru.
- 44 Cu toate acestea, spre deosebire de actele de abrogare, Directiva 2001/42, în special articolul 2 litera (a) din aceasta, include în mod expres în domeniul său de aplicare actele de modificare a unor planuri și programe, precum chiar decretul în litigiu, după cum a amintit de altfel Curtea la punctul 36 din Hotărârea Inter-Environnement Bruxelles și alții (C-567/10, EU:C:2012:159).
- 45 În ceea ce privește, în litigiul principal, un act de modificare a unor planuri și programe care este inclus în mod expres în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42, nu se poate, așadar, susține că, având în vedere obiectivele Directivei 2001/42 și necesitatea de a menține efectul util al acesteia, respectivul act poate totuși să fie exclus din domeniul de aplicare al directivei menționate.
- 46 În plus, nu se contestă că planurile și programele pe care le conține decretul în litigiu intră în principiu sub incidența articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/42, având în vedere că acestea se referă în mod esențial la planificarea urbană și rurală, precum și la utilizarea terenurilor.
- 47 Pe de altă parte, dintr-o interpretare coroborată a acestei dispoziții cu articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/42 rezultă că aceasta trebuie interpretată în sensul că subordonează obligația de a supune un plan sau un proiect particular unei evaluări ecologice condiției ca planul sau proiectul să poată avea efecte semnificative asupra mediului sau, cu alte cuvinte, să afecteze în mod semnificativ situl în discuție. Examinarea care trebuie efectuată pentru a verifica dacă această condiție este îndeplinită este limitată în mod necesar la aspectul dacă poate fi exclusă, pe baza unor elemente obiective, posibilitatea ca planul sau proiectul respectiv să afecteze în mod semnificativ situl în cauză (a se vedea prin analogie Hotărârea Sylogos Ellinon Poleodomon kai chorotakton, C-177/11, EU:C:2012:378).
- 48 În orice caz, limitarea domeniului de aplicare al Directivei 2001/42 la care s-a referit Curtea la punctul 42 din Hotărârea Inter-Environnement Bruxelles și alții (C-567/10, EU:C:2012:159) privește o situație care este fundamental diferită de cea în discuție în litigiul principal.
- 49 Astfel, această limitare se referă la acte de abrogare și nu poate fi extinsă pentru a include actele de modificare a unor planuri și programe precum cele în discuție în litigiul principal.
- 50 Or, având în vedere finalitatea Directivei 2001/42, care constă în garantarea unui înalt nivel de protecție a mediului, dispozițiile care delimitează domeniul de aplicare al acestei directive, în special cele care cuprind definițiile actelor avute în vedere de aceasta, trebuie interpretate în mod extensiv (Hotărârea Inter-Environnement Bruxelles și alții, C-567/10, EU:C:2012:159, punctul 37). Orice excepție sau limitare adusă dispozițiilor menționate trebuie, în consecință, să primească o accepțiune strictă.
- 51 Pe de altă parte, actele de modificare a unor planuri și programe determină în mod necesar o modificare a cadrului juridic de referință și pot, așadar, să aibă efecte asupra mediului, eventual notabile, care nu au făcut încă obiectul unei „evaluări ecologice” în sensul Directivei 2001/42 (a se vedea în acest sens Hotărârea Inter-Environnement Bruxelles și alții, C-567/10, EU:C:2012:159, punctul 39).

- 52 Simplul fapt că modificările operate prin decretul în litigiu ar urmări să clarifice și să pună în aplicare un plan director conținut într-un act care ocupă o poziție normativă ierarhic superioară nu poate justifica nesupunerea adoptării unor asemenea acte la o astfel de evaluare.
- 53 Astfel, o interpretare în acest sens ar fi incompatibilă cu obiectivele Directivei 2001/42 și ar aduce atingere efectului util al acesteia, întrucât ar implica faptul ca o categorie în mod potențial extinsă de acte de modificare a unor planuri și programe de natură să determine efecte notabile asupra mediului să fie de principiu exclusă din domeniul de aplicare al directivei menționate, în condițiile în care acestea sunt vizate în mod expres de termenii articolului 2 litera (a) și ai articolului 3 alineatul (2) litera (a) din directiva menționată.
- 54 Acest aspect este cu atât mai adevărat în ceea ce privește un act precum decretul în litigiu, din moment ce este cert că modificările aduse prin acesta din urmă sunt de natură substanțială, iar planul director în discuție în litigiul principal, și anume PDA privind marea regiune Atena, chiar presupunând că se poate considera că prevede reguli de utilizare a terenurilor suficient de precise, nu a făcut el însuși, în orice caz, obiectul unei evaluări ecologice în sensul Directivei 2001/42.
- 55 Or, rațiunea de a fi a limitării domeniului de aplicare al Directivei 2001/42 la care s-a referit Curtea la punctul 42 din Hotărârea Inter-Environnement Bruxelles și alții (C-567/10, EU:C:2012:159) este de a evita ca același plan să fie supus mai multor evaluări ecologice care acoperă toate cerințele acestei directive.
- 56 Împrejurarea că directiva menționată nu intrase încă în vigoare în momentul adoptării respectivului plan director este în această privință lipsită de relevanță, având în vedere că aceasta se aplică fără excepție oricărui act de modificare adoptat în timp ce directiva menționată era în vigoare.
- 57 Pe de altă parte, aspectul care, în cauza principală, pare a fi și mai important constă în faptul că planul pe care decretul în litigiu urmărește în mod specific să îl modifice, și anume cel instituit prin Decretul prezidențial din 31 august 1978, nu a făcut, în mod evident, obiectul unei evaluări ecologice similare celei impuse de Directiva 2001/42.
- 58 În sfârșit, chiar presupunând că planurile și programele care modifică decretul în litigiu au făcut deja obiectul unei evaluări a efectelor asupra mediului în temeiul Directivei 85/337 sau al unei „alte dispoziții legislative comunitare” în sensul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 2001/42, aspect a cărui stabilire nu o permite dosarul prezentat Curții, revine, în orice caz, instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă o astfel de evaluare poate fi considerată ca fiind expresia unei proceduri coordonate sau comune în sensul articolului 11 alineatul (2) din această directivă și dacă aceasta respectă deja toate cerințele prevăzute de Directiva 2001/42, caz în care nu ar mai exista obligația de a efectua o nouă evaluare în sensul directivei menționate (Hotărârea Valčiukienė și alții, C-295/10, EU:C:2011:608, punctul 62).
- 59 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la primele două întrebări că articolul 2 litera (a) și articolul 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/42 trebuie interpretate în sensul că adoptarea unui act care conține un plan sau un program privind amenajarea teritoriului și utilizarea terenurilor care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42, care modifică un plan sau un program preexistent, nu poate fi scutită de obligația efectuării unei evaluări ecologice în temeiul acestei directive pentru motivul că actul menționat urmărește să clarifice și să pună în aplicare un plan director instituit printr-un act ierarhic superior care nu a făcut el însuși obiectul unei astfel de evaluări ecologice.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

- 60 Având în vedere răspunsul oferit la primele două întrebări, trebuie arătat că, în ceea ce privește aspectul dacă articolul 3 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/42 impune de asemenea o evaluare ecologică a planurilor și a programelor prevăzute de decretul în litigiu, a treia și a patra întrebare au fost adresate doar în ipoteza în care Curtea ar răspunde în sensul că aceste planuri și programe nu trebuie să facă obiectul unei astfel de evaluări în temeiul articolului 3 alineatul (2) litera (a) din această directivă.
- 61 În aceste condiții, nu este necesar să se răspundă la a treia și la a patra întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 62 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

Articolul 2 litera (a) și articolul 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului trebuie interpretate în sensul că adoptarea unui act care conține un plan sau un program privind amenajarea teritoriului și utilizarea terenurilor care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/42, care modifică un plan sau un program preexistent, nu poate fi scutită de obligația efectuării unei evaluări ecologice în temeiul acestei directive pentru motivul că actul menționat urmărește să clarifice și să pună în aplicare un plan director instituit printr-un act ierarhic superior care nu a făcut el însuși obiectul unei astfel de evaluări ecologice.

Semnături